

DUANE P. SCHULTZ
SYDNEY ELLEN SCHULTZ

O istorie a psihologiei moderne

Traducere din engleză de
Bogdan Boghițoi

3
TREI

Cuprins

19	<i>Prefață</i>
23	Capitolul unu. Studiul istoriei psihologiei
23	De ce studiem istoria psihologiei?
25	Dezvoltarea psihologiei moderne
27	Datele istorice: reconstrucția trecutului psihologiei
27	<i>Istoriografia: cum studiem istoria</i>
29	<i>Date pierdute sau trecute sub tăcere</i>
31	<i>Date distorsionate în traduceri</i>
32	<i>Informațiile prezentate tendențios</i>
33	Forțele contextuale în psihologie
33	<i>Oportunitățile economice</i>
34	<i>Războaiele mondiale</i>
35	<i>Prejudecata și discriminarea</i>
40	Concepții cu privire la istoria științifică
40	<i>Teoria personalistă</i>
41	<i>Teoria naturalistă</i>
43	Școli de gândire în evoluția psihologiei moderne
45	Planul cărții
46	Probleme de dezbătut
47	Lecturi recomandate
48	Capitolul doi. Influențele filosofiei asupra psihologiei
48	Rața care defechează și gloria Franței
49	Spiritul mecanicist
51	Universul ca un mecanism de ceasornic
51	<i>Determinism și reduționism</i>
52	<i>Automatele</i>
54	<i>Oamenii ca mașini</i>
55	<i>Mașina de calcul</i>
58	Începuturile științei moderne
59	<i>René Descartes (1596–1650)</i>
61	Contribuția lui Descartes: mecanismul și problema corp–minte

- 8 62 *Natura corpului*
64 *Interacțiunea corp–minte*
64 *Teoria ideilor*
65 Fundamentele filosofice ale noii psihologii: pozitivismul,
materialismul și empirismul
65 *Auguste Comte (1798–1857)*
67 *John Locke (1632–1704)*
68 *Din scrierile lor: Text original cu privire la empirism, extras din*
Eseu despre intelectul omenesc (1690) de John Locke
72 *George Berkeley (1685–1753)*
74 *David Hume (1711–1776)*
75 *David Hartley (1705–1757)*
76 *James Mill (1773–1836)*
77 *John Stuart Mill (1806–1873)*
80 Contribuția empirismului la psihologie.
80 Probleme de dezbătut
81 Lecturi recomandate

83 **Capitolul trei. Influențe ale fiziologiei asupra psihologiei**
83 David K. face o greșeală: importanța observatorului uman
85 Dezvoltări în cadrul fiziologiei timpurii
86 *Investigarea funcțiilor creierului: cartografierea din interior*
87 *Cercetarea funcțiilor creierului: cartografierea din exterior*
90 *Cercetarea sistemului nervos*
91 *Spiritul mecanicist*
92 Începuturile psihologiei experimentale
92 *De ce Germania?*
94 Hermann von Helmholtz (1821–1894)
94 *Viața lui Helmholtz*
96 *Contribuțiile lui Helmholtz: impulsul nervos, vederea și auzul*
97 Ernst Weber (1795–1878)
97 *Pragurile discriminative*
98 *Diferențele minime sesizabile*
99 Gustav Theodor Fechner (1801–1887)
99 *Viața lui Fechner*
100 *Minte și corp: o relație cantitativă*
102 *Metodele psihofizicii*
103 *Din scrierile lor: Text original despre psihofizică, extras din*
Elemente de Psihofizică (1860), de Gustav Fechner
105 Întemeierea oficială a psihologiei

- 106 Probleme de dezbătut
- 106 Lecturi recomandate
- 107 **Capitolul patru. Noua psihologie**
- 107 Nu poți face mai multe lucruri deodată
- 109 Părintele fondator al psihologiei moderne
- 110 Wilhelm Wundt (1832–1920)
- 110 *Viața lui Wundt*
- 111 *Anii de la Leipzig*
- 113 *Psihologia culturală*
- 114 *Studiul experienței conștiente*
- 116 *Metoda introspecției*
- 118 *Elementele experienței conștiente*
- 119 *Organizarea elementelor experienței conștiente*
- 120 *Din scrierile lor: Text original extras din „Legea rezultatelor psihici și principiul sintezei creative”, publicat în Schiță de psihologie (1896), de Wilhelm Wundt*
- 121 *Destinul psihologiei lui Wundt în Germania*
- 122 *Criticile la adresa psihologiei lui Wundt*
- 123 *Moștenirea lui Wundt*
- 123 Alte evoluții din psihologia germană
- 124 Hermann Ebbinghaus (1850–1909)
- 124 *Viața lui Ebbinghaus*
- 125 *Cercetarea din domeniul învățării*
- 126 *Cercetarea prin intermediul silabelor fără sens*
- 128 *Alte contribuții la psihologie*
- 129 Franz Brentano (1838–1917)
- 130 *Studiul actelor mentale*
- 131 Carl Stumpf (1848–1936)
- 131 *Fenomenologia*
- 132 Oswald Külpe (1862–1915)
- 133 *Dezacordurile dintre Külpe și Wundt*
- 133 *Introspecția experimentală sistematică*
- 134 *Gândirea fără imagini*
- 135 *Temele de cercetare ale laboratorului din Würzburg*
- 135 Comentariu
- 136 Probleme de dezbătut
- 137 Lecturi recomandate
- 138 **Capitolul cinci. Structuralismul**
- 138 Înghițirea tubului de cauciuc — o glumă studentescă?
- 139 Edward Bradford Titchener (1867–1927)

- 10 140 *Viața lui Titchener*
143 *Experimentalistii lui Titchener: accesul interzis femeilor!*
145 *Conținutul experienței conștiente*
145 *Din scrierile lor: Text original despre structuralism extras din*
Tratat de psihologie (1909) de E.B. Titchener
148 *Introspecția*
150 *Elementele conștiinței*
151 *Critici la adresa structuralismului*
152 *Critici la adresa introspecției*
155 *Critici suplimentare la adresa sistemului lui Titchener*
155 *Contribuțiile structuralismului*
156 *Probleme de dezbătut*
157 *Lecturi recomandate*

158 **Capitolul șase. Funcționalismul: influențe anterioare**
158 *Oamenii de știință, fascinați de copilăroasa Jenny*
159 *Protestul funcționalist*
160 *Revoluția evoluției: Charles Darwin (1809–1882)*
163 *Viața lui Darwin*
166 *Originea speciilor prin selecție naturală*
169 *Ciocul cintezelor: evoluția în acțiune*
170 *Influența lui Darwin asupra psihologiei*
172 *Din scrierile lor: Text extras din Autobiografia*
lui Charles Darwin (1876)
173 *Diferențele individuale: Francis Galton (1822–1911)*
173 *Viața lui Galton*
175 *Ereditatea mentală*
176 *Din scrierile lor: Text original extras din Geniul Ereditar:*
o cercetare asupra legilor și efectelor sale (1869) de Francis Galton
178 *Metodele statistice*
179 *Testele psihologice*
180 *Asocierea ideilor*
181 *Imaginile mentale*
182 *Aritmetică prin miros și alte subiecte*
183 *Comentariu*
183 *Psihologia animală și dezvoltarea funcționalismului*
184 *George John Romanes (1848–1894)*
186 *C. Lloyd Morgan (1852–1936)*
187 *Comentariu*
188 *Probleme de dezbătut*
189 *Lecturi recomandate*

- 191 **Capitolul șapte. Funcționalismul: progres și întemeiere**
- 192 Filosoful nevrotic al evoluției
- 192 Evoluția își face apariția în America: Herbert Spencer (1820–1903)
- 193 *Darwinismul social*
- 194 *Filosofia sintetică*
- 195 Evoluția continuă a mașinilor
- 196 *Henry Hollerith și cartelele perforate*
- 197 William James (1842–1910): precursor al psihologiei funcționale
- 198 *Viața lui James*
- 203 Principiile psihologiei
- 203 *Obiectul psihologiei: o nouă abordare a conștiinței*
- 205 *Din scrierile lor: Material original despre conștiință extras din Psihologie (curs scurt) (1892) de William James*
- 206 *Metodele psihologiei*
- 207 *Pragmatismul*
- 207 *Teoria emoțiilor*
- 208 *Sinele tripartit*
- 208 *Obiceiurile*
- 209 Inegalitatea funcțională a femeilor
- 209 *Mary Whiton Calkins (1863–1930)*
- 211 *Helen Bradford Thompson Woolley (1874–1947)*
- 213 *Leta Stetter Hollingworth (1886–1939)*
- 214 Granville Stanley Hall (1844–1924)
- 215 *Viața lui Hall*
- 219 *Evoluția și teoria recapitulării dezvoltării*
- 221 *Comentariu*
- 221 Întemeierea funcționalismului
- 222 Școala de la Chicago
- 222 John Dewey (1859–1952)
- 223 *Arcul reflex*
- 224 *Comentariu*
- 224 James Rowland Angell (1869–1949)
- 224 *Viața lui Angell*
- 225 *Domeniul psihologiei funcționale*
- 226 *Comentariu*
- 226 Harvey A. Carr (1873–1954)
- 227 Funcționalismul: forma definitivă
- 228 Funcționalismul la Columbia University
- 228 Robert Sessions Woodworth (1869–1962)
- 229 *Viața lui Woodworth*

12	230	<i>Psihologia dinamică</i>
	231	Criticile funcționalismului
	232	Contribuțiile funcționalismului
	232	Probleme de dezbătut
	233	Lecturi recomandate
	235	Capitolul opt. Psihologia aplicativă: moștenirea funcționalismului
	236	Razie FDA: ținta coca-cola
	237	Către o psihologie practică
	238	<i>Dezvoltarea psihologiei americane</i>
	239	<i>Influențele economice asupra psihologiei aplicative</i>
	241	Testarea psihologică
	241	James McKeen Cattell (1860–1944)
	245	<i>Testele psihologice</i>
	246	<i>Comentariu</i>
	247	Curentul testelor psihologice
	247	<i>Binet, Terman și testul de inteligență</i>
	249	<i>Primul Război Mondial și testarea în grup</i>
	251	<i>Idei din medicină și inginerie</i>
	252	<i>Diferențele rasiale în privința inteligenței</i>
	254	<i>Contribuții ale femeilor în domeniul testării psihologice</i>
	255	Psihologie clinică
	256	Lightner Witmer (1867–1956)
	256	<i>Viața lui Witmer</i>
	258	<i>Clinicile pentru evaluarea copiilor</i>
	259	<i>Comentariu</i>
	259	<i>Profesiunea de psiholog clinician</i>
	261	Mișcarea privind psihologia industrială și organizațională
	261	Walter Dill Scott (1869–1955)
	262	<i>Viața lui Scott</i>
	263	<i>Publicitatea și sugestibilitatea umană</i>
	264	<i>Selecția angajaților</i>
	264	<i>Comentariu</i>
	265	<i>Impactul războaielor mondiale</i>
	267	<i>Studiile de la Hawthorne și problemele organizaționale</i>
	268	Contribuții ale femeilor la psihologia industrial-organizațională
	269	Hugo Münsterberg (1863–1916)
	270	<i>Viața lui Münsterberg</i>
	272	<i>Psihologia judiciară și declarațiile martorilor oculari</i>
	273	<i>Psihoterapia</i>
	273	<i>Psihologia industrială</i>

- 274 *Comentariu*
- 275 Psihologia aplicativă în Statele Unite: o manie națională
- 277 *Comentariu*
- 278 Probleme de dezbătut
- 279 Lecturi recomandate
- 280 **Capitolul nouă.** Behaviorismul: influențele anterioare
- 280 Hans calul-minune: geniu matematic?
- 282 Către o știință a comportamentului
- 283 Influența psihologiei animale asupra behaviorismului
- 284 *Jacques Loeb (1859–1924)*
- 285 *Șobolani, furnici și mintea animală*
- 289 Edward Lee Thorndike (1874–1949)
- 290 *Viața lui Thorndike*
- 291 *Conecționismul*
- 292 *Cutia cu probleme*
- 293 *Legile învățării*
- 293 *Comentariu*
- 294 Ivan Petrovici Pavlov (1849–1936)
- 294 *Viața lui Pavlov*
- 298 *Reflexele condiționate*
- 300 *Din scrierile lor: Text original extras din Reflexele Condiționate (1927) de Ivan Pavlov*
- 301 *Notă asupra lui E.B. Twitmyer*
- 302 *Comentariu*
- 303 Vladimir M. Behterev (1857–1927)
- 304 *Reflexe asociate*
- 305 Influența psihologiei funcționale asupra behaviorismului
- 306 Probleme de dezbătut
- 307 Lecturi recomandate
- 309 **Capitolul zece.** Behaviorismul: începuturile
- 309 Psihologul, copilul și ciocanul: nu încercați asta acasă!
- 310 John B. Watson (1878–1958)
- 311 *Viața lui Watson*
- 319 *Din scrierile lor: Material despre behaviorism extras din Psihologia, așa cum o vede un behaviorist (1913), de John B. Watson*
- 321 *Reacția la programul lui Watson*
- 322 *Metodele behaviorismului*
- 324 *Tematica behaviorismului*
- 325 *Instinctele*
- 326 *Emoțiile*

- 14 327 *Albert, Peter și iepurii*
328 *Procesele de gândire*
329 Popularitatea behaviorismului în rândul marelui public
331 Explozia psihologiei
332 Critici la adresa behaviorismului lui Watson
332 *Edwin B. Holt (1873–1946)*
333 *Karl Lashley (1890–1958)*
334 *William McDougall (1871–1938)*
336 Contribuțiile behaviorismului lui Watson
337 Probleme de dezbătut
338 Lecturi recomandate

339 **Capitolul unsprezece. Behaviorismul: după întemeiere**
340 Zoo IQ: o menajerie?
341 Trei stadii ale behaviorismului
341 Operaționalismul
343 Edward Chace Tolman (1886–1959)
343 *Behaviorismul intențional*
344 *Variabilele intermediare*
345 *Teoria învățării*
346 *Comentariu*
347 Clark Leonard Hull (1884–1952)
347 *Viața lui Hull*
348 *Spiritul mecanicist*
348 *Metodologie obiectivă și cuantificare*
349 *Impulsurile*
350 *Învățarea*
350 *Comentariu*
351 B.F. Skinner (1904–1990)
352 *Viața lui Skinner*
354 *Behaviorismul lui Skinner*
355 *Din scrierile lor: Material extras din Știința și comportamentul uman (1953) de B.F. Skinner*
356 *Condiționarea operantă*
357 *Programele de întărire*
359 *Aproximarea succesivă: modelarea comportamentului*
360 *Pătuțuri-țarc cu ventilație, mașinile didactice și rachetele dirijate de porumbei*
361 *Walden Doi — o societate behavioristă*
362 *Modificarea comportamentului*
363 *Critici la adresa behaviorismului lui Skinner*

- 364 *Contribuțiile behaviorismului lui Skinner*
- 365 Sociobehaviorismul: provocarea cognitivă
- 365 Albert Bandura (1925–)
- 366 *Teoria social-cognitivă*
- 367 *Eficacitatea personală*
- 368 *Modificarea comportamentului*
- 369 *Comentariu*
- 370 Julian Rotter (1916–)
- 370 *Procesele cognitive*
- 371 *Locusul controlului*
- 373 *Comentariu*
- 373 Soarta behaviorismului
- 374 Probleme de dezbătut
- 375 Lecturi recomandate
- 377 **Capitolul doisprezece. Psihologia formei (*Gestaltpsychologie*)**
- 377 O înțelegere bruscă
- 378 Revolta gestaltistă
- 379 *Mai multă percepție decât întâlnește ochiul*
- 381 Influențe anterioare asupra psihologiei formei
- 382 *Zeitgeist-ul în schimbare al fizicii*
- 383 Fenomenul phi: o provocare pentru psihologia wundtiană
- 384 Max Wertheimer (1880–1943)
- 386 Kurt Koffka (1886–1941)
- 388 Wolfgang Köhler (1887–1967)
- 389 Natura revoltei gestaltiste
- 391 Principiile gestaltiste ale organizării perceptuale
- 393 Studiile gestaltiste despre învățare: capacitatea de înțelegere și capacitatea de gândire a maimuțelor
- 394 *Din scrierile lor: Text original despre psihologia formei, extras din Inteligența primatelor (1927) de Wolfgang Köhler*
- 396 *Comentariu*
- 398 Gândirea productivă la oameni
- 399 Izomorfismul
- 400 Răspândirea psihologiei formei
- 401 *Lupta cu behaviorismul*
- 401 *Psihologia formei în Germania nazistă*
- 402 Teoria câmpului: Kurt Lewin (1890–1947)
- 402 *Viața lui Lewin*
- 403 *Spațiul vital*
- 404 *Motivație și efectul Zeigarnik*

- 16 405 *Psihologia socială*
406 Critici la adresa psihologiei formei
407 Contribuțiile psihologiei formei
407 Probleme de dezbătut
408 Lecturi recomandate
- 409 **Capitolul treisprezece. Psihanaliza: începuturile**
409 Pe urmele mamei
410 Dezvoltarea psihanalizei
412 Influențe anterioare asupra psihanalizei
412 *Teoriile despre psihicul inconștient*
413 *Primele concepții despre psihopatologie*
418 *Influența lui Charles Darwin*
419 *Influențe suplimentare*
421 Sigmund Freud (1856–1939) și dezvoltarea psihanalizei
423 *Cazul Annei O.*
425 *Bazele sexuale ale nevrozei*
426 *Studiile despre isterie*
427 *Controversa seducției infantile*
428 *Viața sexuală a lui Freud*
429 *Interpretarea viselor*
430 *Apogeul succesului*
433 *Din scrierile lor: Text original despre isterie extras din prima conferință a lui Freud de la Clark University, susținută pe 9 septembrie 1909*
436 Psihanaliza ca metodă de tratament
439 Psihanaliza ca sistem al personalității
439 *Instinctele*
440 *Nivelurile personalității*
442 *Anxietatea*
442 *Stadiile psihosexuale ale dezvoltării personalității*
444 Mecanism și determinism în sistemul lui Freud
445 Relațiile dintre psihanaliză și psihologie
446 Validarea științifică a conceptelor psihanalitice
447 Critici la adresa psihanalizei
450 Contribuții ale psihanalizei
452 Probleme de dezbătut
452 Lecturi recomandate
- 454 **Capitolul paisprezece. Psihanaliza: după întemeiere**
455 Când viața te trage pe sfoară...
456 Facțiuni concurente
456 Neofreudienii și psihologia eului

- 457 Anna Freud (1895–1982)
- 459 *Analiza copiilor*
- 459 *Comentariu*
- 459 Teoriile relațiilor de obiect
- 460 *Melanie Klein (1882–1960)*
- 460 *Heinz Kohut (1913–1981)*
- 461 Carl Jung (1875–1961)
- 461 *Viața lui Jung*
- 462 *Psihologia analitică*
- 465 *Inconștientul colectiv*
- 466 *Arhetipurile*
- 467 *Introversiunea și extraversiunea*
- 467 *Tipurile psihologice: funcții și atitudini*
- 468 *Comentariu*
- 469 Teorii psihologice sociale: *Zeitgeist*-ul lovește din nou
- 469 Alfred Adler (1870–1937)
- 469 *Viața lui Adler*
- 471 *Psihologia individuală*
- 471 *Sentimentele de inferioritate*
- 472 *Stilul de viață*
- 472 *Puterea creatoare a eului propriu*
- 473 *Ordinea nașterii*
- 473 *Comentariu*
- 475 Karen Horney (1885–1952)
- 475 *Viața lui Horney*
- 476 *Dezacordurile cu Freud*
- 477 *Anxietatea fundamentală*
- 477 *Nevoile nevrotice*
- 478 *Imaginea de sine idealizată*
- 479 *Comentariu*
- 480 Evoluția teoriei personalității: psihologia umanistă
- 480 *Influențe anterioare asupra psihologiei umaniste*
- 481 *Natura psihologiei umaniste*
- 482 Abraham Maslow (1908–1970)
- 482 *Viața lui Maslow*
- 483 *Realizarea de sine*
- 484 *Din scrierile lor: Text original extras din Motivație și Personalitate (1970) de Abraham Maslow*
- 486 *Comentariu*
- 487 Carl Rogers (1902–1987)
- 487 *Viața lui Rogers*

18	489	<i>Realizarea de sine</i>
	490	<i>Comentariu</i>
	490	Soarta psihologiei umaniste
	492	Psihologia pozitivă
	495	<i>Comentariu</i>
	495	Tradiția psihanalitică în istorie
	496	Probleme de dezbătut
	496	Lecturi recomandate
	498	Capitolul cincisprezece. Evoluții contemporane în psihologie
	498	Campionul de șah se dă bătut în fața unui computer priceput
	500	Școlile de gândire, în perspectivă
	501	Mișcarea cognitivă în psihologie
	502	<i>Influențe anterioare asupra psihologiei cognitive</i>
	503	<i>Zeitgeist în schimbare în fizică</i>
	504	<i>Întemeierea psihologiei cognitive</i>
	505	George Miller (1920–)
	506	<i>Centrul de studii cognitive</i>
	507	Ulric Neisser (1928–)
	508	Metafora calculatorului
	509	<i>Dezvoltarea calculatoarelor moderne</i>
	510	Inteligența artificială
	512	Natura psihologiei cognitive
	513	<i>Neuroștiința cognitivă</i>
	514	<i>Rolul introspecției</i>
	515	<i>Cogniția inconștientă</i>
	516	<i>Cogniția animalelor</i>
	517	<i>Personalitatea animalelor</i>
	518	<i>Statutul actual al psihologiei cognitive</i>
	519	Psihologia evoluționistă
	520	<i>Influențe anterioare asupra psihologiei evoluționiste</i>
	522	<i>Influența sociobiologiei</i>
	523	<i>Statutul actual al psihologiei evoluționiste</i>
	524	<i>Comentariu</i>
	524	Probleme de dezbătut
	525	Lecturi recomandate
	527	<i>Glosar</i>
	533	<i>Bibliografie</i>
	561	<i>Index de nume</i>
	571	<i>Index de termeni</i>

Prefață

Subiectul acestei cărți este istoria psihologiei moderne, pornind de la sfârșitul secolului al XIX-lea, când aceasta se afirmă ca disciplină separată, independentă. Deși nu vom ignora gândirea filosofică anterioară, ne vom concentra pe problemele legate direct de constituirea psihologiei ca domeniu de studiu nou și distinct. Scopul nostru este să oferim o istorie a psihologiei moderne, și nu a secolelor de investigații filosofice ce au precedat-o.

Am ales să povestim istoria psihologiei prin intermediul personalităților, al ideilor importante, al școlilor de gândire și al momentelor care i-au influențat dezvoltarea. De la debuturile sale oficiale, în 1879, metodele și obiectul de studiu al psihologiei s-au schimbat, pe măsură ce fiecare idee nouă reunea loialitatea adeptilor și domina pentru o vreme domeniul. Prin urmare, interesul nostru se îndreaptă spre suita de abordări care au definit domeniul pe parcursul anilor.

Fiecare școală de gândire va fi discutată ca mișcare ce apare într-un context istoric și social dat, și nu ca entitate independentă și izolată. Forțele contextuale includ spiritul intelectual al timpului (*Zeitgeist*), ca și factorii sociali, politici și economici. Acești factori cuprind efectele războaielor, dar și prejudecata și discriminarea în raport cu femeile și grupurile minoritare.

Deși cartea este organizată pe școli, suntem de acord că sistemele respective sunt rezultatele muncii oamenilor de știință individuali, a cercetătorilor, organizatorilor și promotorilor. Oamenii, și nu forțele abstracte, scriu articole, cercează, publică lucrări, propagă idei și formează generația următoare de psihologi. Vom discuta contribuțiile figurilor centrale care au definit disciplina, subliniind că munca lor a fost influențată nu doar de vremurile în care s-au afirmat, ci și de contextul experiențelor personale de viață.

Vom examina fiecare școală de gândire în termenii conexiunilor pe care le are cu ideile științifice și descoperirile ce le-au precedat și care i-au succedat. Fiecare școală a evoluat pornind de la ordinea existentă sau ca revoltă față de ea și a inspirat, la rândul său, puncte de vedere care au contestat-o, i s-au opus sau chiar au înlocuit-o. Vom trasa, așadar, pornind de la datele istorice, evoluția psihologiei moderne.

Noutățile ediției a noua

Când pregăteam ediția a noua a acestei cărți, mulți ani după ce o scrisesem pe prima, constatând cât de mult e de adăugat, de regândit și revizuit, am fost

frapați de natura dinamică a istoriei psihologiei. Această istorie nu e încremenită sau definitivă, ci se află în evoluție continuă. Permanent, o cantitate enormă de producții științifice referitoare la personalitățile, problematica, metodele și teoriile psihologiei văd lumina tiparului, sunt traduse sau reevaluate.

În ediția a noua, a fost încorporată informație din aproape o sută cincizeci de surse suplimentare, iar materialul prezent în edițiile anterioare a suferit multe alte revizui. Discuția noastră despre evoluția mașinilor (care înainte se găsea în capitolele 6 și 7) a fost adunată într-o singură secțiune. Discutarea contribuțiilor lui G. Stanley Hall a fost mutată din capitolul 8 în capitolul 7, astfel încât capitolul 8 să se focalizeze pe trei sfere importante ale psihologiei aplicative, anume testele psihologice, psihologia industrială și cea clinică.

Au fost incluse descoperiri recente, publicate nu mai departe decât 2006, cum ar fi cele despre anumite verigi lipsă din teoria evoluționistă, schimbările din evoluția cintezelor lui Darwin din insulele Galapagos, trecerea de la gând la acțiune (noua arie a neuroștiinței cognitive numită „neuroprostetică”) sau cercetările recente privind personalitatea animalelor.

Printre adăugirile la cea de-a noua ediție se numără concepția lui William James despre cele trei sine, cercetările lui Harry Hollingworth ocazionate de procesul Coca-Cola din 1911, metoda aproximării succesive a lui Skinner, Zoo IQ, ca aplicare în lumea reală a condiționării operante, și despre rolul câinelui lui Sigmund Freud în timpul ședințelor de psihanaliză. În plus, am extins paragrafele despre

- Datele istorice pierdute sau trecute sub tăcere
- Importanța Zeitgeist-ului în știință
- Discriminarea minorităților în învățământul superior în secolele al XIX-lea și XX
- Dificultăți și realizări ale lui Kenneth Clark și Mamie Clark
- Automatele, ceasurile și alte dispozitive mecanice, ca metafore care au călăuzit noua psihologie
- Importanța promovării, a „vânzării” unei idei în domeniul științei în vederea întemeierii unei noi mișcări
- Henry Babbage și „mașina sa gânditoare”
- Laboratorul lui Ivan Pavlov ca „atelier fiziologic” și atitudinea sa față de câinii săi
- Mișcarea Emmanuel, ca precursor al psihanalizei în Statele Unite
- Reevaluarea impactului psihanalizei lui Sigmund Freud, inclusiv cercetările pro și contra ideilor sale
- Opiniile lui Alfred Adler cu privire la importanța ordinii nașterii
- Contribuțiile lui Carl Jung, Alfred Adler, Abraham Maslow și Carl Rogers
- Psihologia pozitivă și cercetările curente despre fericire
- Cognația animalelor
- Psihologia evoluționistă

- Informații biografice noi despre marile figuri din istoria psihologiei ca René Descartes, John Stuart Mill, E. B. Titchener, Charles Darwin, Francis Galton, Herbert Spencer, Wolfgang Köhler, Max Wertheimer, Anna Freud și Carl Rogers.

Două inovații care s-au dovedit populare în ediția a opta au fost rafinate mai departe. Pe pagina de internet care însoțește această carte pot fi găsite, extinse și actualizate, casete de **istorie online**, ce trimit persoanele interesate către site-uri ce furnizează informații suplimentare despre personalități, teorii și curente. Am cercetat sute de site-uri, dintre care le-am ales pe cele mai instructive, mai de încredere și mai noi ca dată a apariției. Secțiunile **Din scrierile lor** citează din scrierile originale ale figurilor-cheie din istoria psihologiei, prezentând, în stilul distinct al fiecărui teoretician, perspectiva sa unică asupra metodelor, problemelor și obiectivelor psihologiei. Aceste secțiuni au fost reevaluate și pregătite pentru tipar dintr-o perspectivă mai clară și mai ușor de înțeles.

La începutul fiecărui capitol, vom oferi câte un element de atracție, care să stârnească interesul, o scurtă poveste despre o persoană sau un eveniment, menită să introducă tema centrală a capitolului. Aceste secțiuni definesc nemijlocit subiectul și-i comunică cititorului că e vorba despre oameni reali și situații reale. Aceste teme includ, printre altele:

- Rața mecanică, în stare să mănânce, să digere și să defeceze pe un platou de argint. După ce a făcut senzație la Paris în 1739, a devenit metafora unei noi concepții despre funcționarea corpului uman ca mașină
- Fascinația lui Charles Darwin pentru urangutanul Jenny, care purta rochie cu volane și bea ceai dintr-o cană
- De ce Wilhelm Wundt nu putea să facă mai multe lucruri deodată și ce a însemnat asta pentru noua psihologie
- Intenția statului Tennessee în 1909 de a interzice otrava numită cafeină și psihologul care a dovedit că autoritățile nu au dreptate
- De ce John B. Watson avea în mână un ciocan, în vreme ce tânăra și frumoasa sa asistentă ținea copilul
- Zoo IQ, Priscilla, Scroafa cea Năzuroasă și Pasărea Brian, care l-a învins pe B.F. Skinner la jocul de strategie tic-tac-toc
- Ce făcea de fapt Wolfgang Köhler pe cea mai faimoasă insulă din istoria psihologiei
- Visul din copilărie al lui Sigmund Freud despre mama sa și ce însemna el de fapt

Pentru această ediție, am ales noi fotografii, tabele și figuri. Capitolele conțin rezumate, probleme de dezbătut și liste de cărți, cu scurte descrieri. Termenii importanți figurează cu aldine în text și au fost definiți în glosare marginale și în cel de la sfârșitul volumului. Sunt disponibile următoarele suplimente:

Pentru profesori

- Manualul pentru profesori, cu teste (tipărit), alcătuit de Wendi Everton, de la Eastern Connecticut State University
- Un software pentru examene, ce conține, în versiune computerizată, testele tipărite
- Pagina de internet a acestei cărți, ce conține fișierele electronice ale manualului pentru profesori, prezentări PowerPoint și altele.

Pentru studenți

- O pagină de internet, care conține conpecte, cuvinte încrucișate, chestionare și linkuri către alte site-uri.

Mulțumiri

Le suntem recunoscători numeroșilor profesori și studenți care ne-au contactat de-a lungul vremii și ne-au făcut sugestii interesante. Cartea a beneficiat de-a lungul existenței sale de minuțioasele și judicioasele evaluări ale eminentului istoric al psihologiei Ludy T. Benjamin Jr., de la Texas A&M University. Suntem, de asemenea, bucuroși să-i mulțumim lui Charles L. Brewer, de la Furman University, pentru ajutorul acordat. David Baker, directorul Arhivelor pentru Istoria Psihologiei Americane, de la University of Akron, ne-a ajutat foarte mult și cu amabilitate în ceea ce privește fotografiile din carte. Instantaneul cu John B. Watson ne-a fost furnizat de fiul său, James B. Watson. Contribuția sa este foarte apreciată.

Am dori să le mulțumim și altora care au citit această ediție, făcând, cu operativitate, comentarii interesante: Lisa Baker, Western Michigan University; Carlos Escoto, Eastern Connecticut State University; Terry Isbell, Northwestern State University; Janet Kottke, California State–San Bernardino; Shirley Pavone, Sacred Heart University; și David Zehr, Plymouth State University.

D.P.S., S.E.S.

Studiul istoriei psihologiei

De ce studiem istoria psihologiei?

Dezvoltarea psihologiei moderne

Datele istorice: reconstrucția trecutului psihologiei

Istoriografia: cum studiem istoria

Date pierdute sau trecute sub tăcere

Date distorsionate în traduceri

Informațiile prezentate tendențios

Forțele contextuale în psihologie

Oportunitățile economice

Războaiele mondiale

Prejudecata și discriminarea

Concepții cu privire la istoria științifică

Teoria personalistă

Teoria naturalistă

Școli de gândire în evoluția psihologiei moderne

Planul cărții

Probleme de dezbătut

Lecturi recomandate

De ce studiem istoria psihologiei?

Să începem cu o întrebare fundamentală: de ce frecvențați acest curs? Pentru că e la o oră convenabilă? Deoarece la cursul unde doreați să mergeți cu adevărat nu mai sunt locuri? Pentru că ați auzit că profesorul dă note mari? Deoarece vă este necesar pentru a obține o licență în psihologie? Dacă acest din urmă motiv vi se potrivește, va trebui să aveți în vedere câteva aspecte suplimentare.

De ce facultatea de psihologie unde studiați crede că e important ca toți cei care se specializează să studieze istoria domeniului? Ce relevanță poate avea trecutul pentru înțelegerea dumneavoastră prezentă? De ce catedrele de psihologie au oferit astfel de cursuri încă din 1911, adică de aproape un secol? Și de ce credeți că două din trei curricule pe care trebuie să le urmeze studenții, pentru a-și obține licența, includ un curs de istorie a psihologiei?

Psihologia e unică din acest punct de vedere între științe. Majoritatea facultăților de știință nu impun asemenea cerințe și nici măcar nu oferă un curs de istorie a propriului domeniu. Interesul psihologilor pentru istoria proprie a condus la transformarea sa într-un domeniu de studiu formal. La fel cum există

psihologi specializați în probleme sociale, psihofarmacologie sau dezvoltarea adolescenților, există și psihologi specializați în istoria psihologiei.

În 1965, multidisciplinarul *Journal of the History of the Behavioral Sciences* (*Revista de istorie a științelor comportamentului*) și-a făcut apariția sub conducerea editorială a unui psiholog. În același an, au fost înființate la Universitatea din Akron, Ohio, Archives of the History of American Psychology (Arhivele pentru Istoria Psihologiei Americane), care să slujească nevoilor oamenilor de știință prin colectarea și păstrarea surselor materiale. Arhivele dețin cel mai mare volum de materiale legate de psihologie din lume — peste 25 000 de cărți, 15 000 de fotografii, 6 000 de filme (inclusiv un film de amator cu Sigmund Freud), ca și sute de mii de scrisori, manuscrise și alte documente.

În 1985, proiectul de istorie orală al American Psychological Association — APA (Asociația de Psihologie din America) a început înregistrarea pe bandă magnetică a unor interviuri cu foștii președinți și directori executivi ai APA, pentru a păstra amintirile acestora cu privire la dezvoltarea psihologiei științifice și profesionale. În 1998, a apărut o publicație trimestrială intitulată *History of Psychology* (*Istoria Psihologiei*), finanțată de Departamentul de istorie a psihologiei al APA (Departamentul 26, fondat în 1966), și care acoperă relația dintre istorie și psihologie, ca și problematica predării istoriei psihologiei.

În 1969, au fost puse bazele International Society for the History of the Behavioral and Social Sciences (the Cheiron Society) [Societatea Internațională de Istorie a Științelor Comportamentale și Sociale (Societatea Cheiron)]. Mai multe universități, cum ar fi York University, University of New Hampshire, University of Florida, University of Oklahoma, University of Pennsylvania și Texas A&M University, oferă cursuri de istorie a psihologiei. Creșterea numărului de publicații, reuniuni și arhive reflectă importanța pe care psihologii o acordă studiului istoriei psihologiei.

Desigur, aceste dezvoltări nu răspund la întrebarea referitoare la beneficiile studiului istoriei psihologiei. Ca să o spunem deschis, „Cu ce ne alegem?” Cum anume poate fi influențată sau îmbunătățită propria dumneavoastră înțelegere privind psihologia de azi — comportamentul uman și funcționarea cognitivă — dacă o să citiți ce au făcut într-un laborator niște psihologi de multă vreme dispăruți sau ce i-au spus ei unui pacient într-un cabinet de consultații acum cincizeci sau o sută de ani?

Să ne gândim la ce știm deja de la alte cursuri de psihologie: anume că nu există vreo formă, abordare sau definiție a psihologiei cu care să fie de acord toți psihologii. Ați aflat că există o mare diversitate, chiar discordie și fragmentare în rândul teoreticienilor și practicienilor, în subiectele tratate.

Unii psihologi se focalizează pe funcțiile cognitive, alții se ocupă de forțele inconștiente, iar alții se apleacă doar asupra comportamentului manifest sau doar asupra proceselor fiziologice ori biochimice. Psihologia modernă include mai multe domenii, ce par să aibă puține lucruri în comun dincolo de un interes foarte cuprinzător pentru natura omului și comportamentul său, alături de o abordare care încearcă să fie în general științifică.

Singura structură care leagă aceste arii și abordări diverse, oferindu-le un context coerent, este istoria lor — evoluția în timp a psihologiei ca disciplină independentă. Doar prin explorarea originilor psihologiei și studierea dezvoltării sale vom putea percepe cu claritate natura psihologiei de astăzi. Cunoașterea istoriei creează ordine în dezordine și conferă sens haosului aparent, făcând din trecut o perspectivă de a explica prezentul.

Mulți psihologi practică o tehnică similară, susținând că influența trecutului contribuie la configurarea prezentului. De exemplu, unii psihologi clinicieni încearcă să-și înțeleagă clienții adulți explorându-le copilăria, examinând forțele și întâmplările care pot determina pacientul să se comporte sau să gândească într-un anumit mod. Compilând istorii de caz, clinicienii reconstruiesc traseul vieții clienților lor, și adesea procesul conduce la explicarea comportamentelor și tiparelor de gândire prezente. Și psihologii behavioriști acceptă că trecutul influențează prezentul. Potrivit acestora, comportamentul este determinat de condiționări anterioare și experiențe de fixare. Cu alte cuvinte, starea obișnuită a unei persoane poate fi explicată prin istoria sa — modalitate prin care putem afirma ceva despre felul în care suntem în prezent.

Așa stau lucrurile cu domeniul psihologiei. Cartea de față încearcă să vă arate că studierea istoriei psihologiei este calea cea mai sistematică de a integra ariile și problematicile care constituie psihologia modernă. Cursul de față vă va oferi ocazia de a identifica relațiile dintre idei, teorii și eforturile cercetătorilor și de a înțelege cum diferitele piese ale puzzle-ului psihologiei se îmbină pentru a forma o imagine coerentă. Puteți, de asemenea, socoti acest curs ca studiu de caz, ca investigare a oamenilor, întâmplărilor și experiențelor care au făcut ca psihologia să fie ceea ce este azi.

Ar trebui să adăugăm că istoria psihologiei e în sine o poveste fascinantă, cu drame, tragedii, eroism și revoluții, ca și cu doza sa de sex, droguri și comportamente realmente bizare. În pofida starturilor ratate, a greșelilor și confuziilor, în linii mari se poate distinge o evoluție clară și continuă, care a dat naștere psihologiei contemporane și care ne oferă o explicație pentru bogăția sa.

Dezvoltarea psihologiei moderne

O altă întrebare este de unde să ne începem studiul istoriei psihologiei. Răspunsul depinde de modul în care definim *psihologia*. Originile domeniului pe care îl numim psihologie pot fi trasate pornind de la două perioade distincte, separate de 2 000 de ani. Astfel, psihologia este deopotrivă una dintre cele mai vechi și una dintre cele mai noi discipline.

Mai întâi, putem urmări ideile și teoriile cu privire la natura și comportamentul uman până în secolul al V-lea î.H., când Platon, Aristotel și alți filosofi greci au abordat multe dintre problemele care-i preocupă pe psihologii de astăzi. E vorba de unele dintre temele de bază tratate de cursurile introductive de psihologie: memoria, învățarea, motivația, gândirea, percepția și comportamentul anormal. Astfel, unul dintre punctele de plecare posibile în studiul istoriei

psihologiei ne conduce înapoi, la scrieri filosofice antice, pe subiecte care mai târziu vor fi incluse în disciplina formală pe care o cunoaștem ca „psihologie“.

Putem însă alege să considerăm psihologia ca unul dintre cele mai noi domenii de studiu și să începem tratarea subiectului cu aproximativ 200 de ani în urmă, când psihologia modernă s-a desprins de filosofie și de alte abordări științifice incipiente, pentru a-și proclama identitatea de sine stătătoare, ca domeniu formal de studiu.

Cum ar trebui să distingem psihologia modernă, despre care vorbim în această carte, de rădăcinile sale — altfel spus, de secolele anterioare în care au trăit precursorii săi intelectuali? Distincția are a face nu atât cu tipul de interogații cu privire la natura umană, cât cu metodele utilizate pentru a găsi răspunsuri la aceste întrebări. Mai degrabă abordarea și tehnicile folosite sunt cele care disting mai vechea disciplină a filosofiei de psihologia modernă și marchează apariția psihologiei ca domeniu de studiu distinct, preponderent științific.

Până în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, filosofii au studiat natura umană speculând, intuind și generalizând pe baza propriei experiențe. Însă marea transformare a avut loc când filosofii au început să folosească pentru a examina natura omenească instrumentarul și metodele care își arătasera deja rodnicia în științele biologice și fizice. Psihologia a început să-și dobândească o identitate separată de rădăcinile sale filosofice doar în momentul în care cercetătorii, pentru a studia mintea omenească, au început să se bazeze pe observația și pe experimentul controlate cu atenție.

Noua disciplină a psihologiei a avut nevoie de metode precise și obiective prin care să-și abordeze subiectul. O bună parte din istoria psihologiei de după separarea sa de rădăcinile filosofice este dată de dezvoltarea continuă de noi instrumente, tehnici și metode prin care să-și sporească precizia și obiectivitatea, ce au rafinat nu doar întrebările pe care psihologii le-au ridicat, ci și concluziile la care au ajuns.

Dacă vrem să înțelegem chestiunile complexe care definesc și divid psihologia de astăzi, un punct de plecare mai bun pentru istoria domeniului este secolul al XIX-lea, epoca în care psihologia a devenit o disciplină independentă, cu metode de investigație și argumentări distincte. Deși este adevărat, după cum am remarcat, că filosofi precum Platon și Aristotel, preocupați de probleme care sunt încă de larg interes, le-au abordat în moduri extrem de diferite de psihologii de astăzi. Respectivii învățați nu erau *psihologi* în sensul contemporan al termenului.

Un cunoscut istoric al psihologiei, Kurt Danziger, se referă la abordările filosofice timpurii ale problematicii naturii umane ca la „preistoria” psihologiei moderne. El era de părere că „istoria psihologiei e limitată la perioada în care psihologia se afirmă recunoscutibil ca subiect, fiind extrem de problematic să vorbim despre o istorie a psihologiei înainte de aceasta” (Danziger, citat de Brock, 2006, p. 12).

Ideea că metodele științelor fizice și biologice ar putea fi aplicate la studiul fenomenelor mentale provine atât din gândirea filosofică, cât și din investigațiile

fiziologice din secolele al XVII-lea–al XIX-lea. Acea epocă, extrem de interesantă, reprezintă fundalul pe care a apărut psihologia modernă. Vom vedea că, în vreme ce filosofii din veacul al XIX-lea pregăteau terenul pentru o abordare experimentală a funcționării minții, în mod independent fiziologii tratau unele dintre aceleași probleme dintr-o perspectivă diferită. Fiziologii din secolul al XIX-lea înaintau cu pași mari către înțelegerea mecanismelor corporale din spatele proceselor mentale. Metodele lor de studiu difereau de cele ale filosofilor, însă convergența definitivă dintre aceste discipline disparate — filosofia și fiziologia — a condus la nașterea unui nou domeniu de studiu, care și-a câștigat repede propria identitate și prestigiul. Acest domeniu s-a dezvoltat rapid, pentru a deveni unul dintre cele mai populare subiecte pentru studenții din facultățile de astăzi.

Datele istorice: reconstrucția trecutului psihologiei

Istoriografia: cum studiem istoria

În cartea de față, *O istorie a psihologiei moderne*, avem de-a face cu două discipline, istoria și psihologia, folosind metodele istoriei pentru a descrie și înțelege dezvoltarea psihologiei. Întrucât tabloul evoluției psihologiei pe care îl vom oferi depinde de metodele istoriei, dorim să prezentăm pe scurt noțiunea de **istoriografie**, care desemnează tehnicile și principiile folosite în cercetarea istorică.

Istoricii se confruntă cu mai multe probleme de care psihologii sunt scutiți. Datele istorice — altfel spus, materialele pe care istoricii le folosesc pentru a reconstrui vieți, evenimente și epoci — diferă mult de datele științifice. Cea mai importantă caracteristică a datelor științifice este modul în care sunt colectate. De exemplu, dacă psihologii vor să investigheze circumstanțele în care oamenii acționează pentru a-i ajuta pe cei aflați în dificultate, sau impactul unor programe de întărire asupra comportamentului șobolanilor de laborator, ori imitarea de către copii a comportamentului agresiv pe care îl văd la televizor, ei vor construi situații sau vor crea condiții care să permită generarea anumitor date.

Istoriografie: principiile, metodele și aspectele filosofice ale cercetării istorice.

Psihologii pot efectua experimente în laborator, pot observa comportamentul în condiții de viață controlate, pot realiza sondaje sau calcula corelația statistică dintre două variabile. În folosirea acestor metode, oamenii de știință beneficiază de control asupra situațiilor sau evenimentelor pe care au ales să le studieze. La rândul lor, aceste evenimente pot fi reconstruite sau reproduse de alți oameni de știință, în alte momente și locuri. În felul acesta, datele pot fi verificate ulterior, prin crearea de condiții similare celor din studiul original și repetarea observațiilor.

Prin contrast, datele istorice nu pot fi recreate sau reproduse. Fiecare situație a avut loc într-un anumit moment din trecut, poate cu secole în urmă, și există pericolul ca istoricii să nu fi avut grijă să consemneze amănuntele evenimentului din acel moment sau să înregistreze detaliile cu acuratețe.

Cercetătorii de azi nu pot controla sau reconstrui evenimentele trecute pentru a le examina în lumina cunoașterii de astăzi. Trebuie să ne întrebăm cum pot să abordeze istoricii întâmplarea istorică însăși dacă ea a fost pierdută din vedere? Ce date pot ei folosi pentru a o descrie? Și cum e cu puțință să cunoști drept sigur ceva care s-a petrecut?

Deși istoricii nu pot repeta o situație ca să producă informații sigure, au la dispoziție totuși surse importante. Datele cu privire la evenimentele trecute ne sunt disponibile ca fragmente, descrieri consemnate de participanți sau martori, scrisori și jurnale, fotografiile și indicații ale aparatelor de laborator, interviuri și alte texte oficiale. Tocmai pe baza acestor surse, a acestor fragmente de informație încearcă istoricii să recreeze evenimentele și experiențele trecutului.

Această abordare e similară celei a arheologilor, care lucrează cu fragmente ale civilizațiilor trecute — vârfuri de săgeată, cioburi de vase de lut sau oase umane — și încearcă să descrie caracteristicile acelor civilizații. Unele săpături arheologice produc fragmente informaționale mai amănunțite decât altele, permițând reconstrucții mai precise. La fel, prin excavarea spațiului istoriei, fragmentele de informații pot fi atât de ample, încât să lase puține dubii în legătură cu corectitudinea descrierii. În alte cazuri, fragmentele informaționale se pot însă pierde, pot fi distorsionate sau compromise altfel.

Istorie online

Internetul oferă o bogăție de materiale în legătură cu toate aspectele istoriei psihologiei. Iată câteva site-uri de interes general.

academic.cengage.com/psychology/schultz

Site-ul care acompaniază cartea oferă legături importante către pagini referitoare la diferite persoane și chestiuni discutate în această carte.

www.uakron.edu/ahap

Arhivele pentru Istoria Psihologiei Americane dețin o remarcabilă colecție de documente și obiecte, inclusiv scrierile personale ale unor importanți psihologi, aparate de laborator, postere, diapozitive și filme.

psychclassics.yorku.ca/

Acest excelent site a fost creat și este administrat de psihologul Christopher Green, de la Universitatea York din Toronto, Canada. Site-ul include textele integrale a peste 200 de articole și capitole de cărți, ca și 25 de cărți importante pentru istoria psihologiei. La această adresă sunt disponibile opere ale lui William James, Sigmund Freud și Ivan Pavlov. Site-ul este actualizat permanent. Veți găsi aici câte ceva util în raport cu fiecare capitol al acestei cărți. Dacă veți căuta pe Google *York University History and Theory of Psychology Question & Answer Forum*, acolo puteți posta întrebări despre istoria psihologiei, puteți răspunde la întrebări puse de alții sau puteți consulta site-ul pentru a afla ce zic alții.

www.apa.org/archives

Acest link către arhivele istorice ale APA vă va ajuta să găsiți materialul istoric relevant, găzduit de Biblioteca Congresului din Washington, DC. Site-ul conține și biografii ale foștilor președinți ai APA, ca și necrologuri ale psihologilor importanți, publicate în *American Psychologist*.

VLP.MPIWG-BERLIN.mpg.de/

Laboratorul virtual al Institutului „Max Planck” pentru Istoria Științei din Berlin, Germania, oferă biografii și fotografii, ca și informații despre publicații, laboratoare de cercetare și dispozitive experimentale relevante pentru istoria psihologiei. (Pentru informații despre acest site, vezi Schmidgen și Evans, 2006.)

Date pierdute sau trecute sub tăcere

În anumite cazuri, mărturia istorică este incompletă, deoarece datele au fost distruse, uneori cu intenție. Să ne gândim la cazul lui John B. Watson, fondatorul școlii behavioriste. Înainte de a muri, în 1958, la 80 de ani, acesta și-a ars sistematic scrisorile, manuscrisele și însemnările din activitatea de cercetare, distrugând toate documentele nepublicate privitoare la viața și cariera sa. De aceea, respectivele informații sunt pierdute definitiv pentru istorie.

Uneori, informațiile au fost rătăcite. Peste 500 de pagini de manuscris au fost descoperite în 2006 într-un dulap în Anglia. S-a stabilit că erau proce-sele-verbale oficiale ale întâlnirilor Royal Society între anii 1661 și 1682, redactate de Robert Hooke, unul dintre cei mai străluciți oameni de știință ai vremii sale. Documentele au oferit informații despre primele demersuri științifice care au recurs la un nou instrument științific, microscopul, și au detaliat descoperirea bacteriilor și a spermatozoidelor. De asemenea, ele includ corespondența purtată de Hooke cu Isaac Newton pe tema gravitației și a mișcării planetelor (vezi Gelder, 2006; Sample, 2006).

În 1984 a fost găsită, la 75 de ani după moarte, arhiva lui Hermann Ebbinghaus, care s-a distins prin studiile sale asupra învățării și memoriei. În 1983 au fost descoperite zece cutii mari, ce conțineau jurnalele scrise de mâna lui Gustav Fechner, care a contribuit la dezvoltarea psihofizicii. Aceste jurnale acopereau anii dintre 1828 și 1879, o perioadă importantă din istoria timpurie a psihologiei. Și totuși, timp de mai bine de 100 de ani, psihologii nu au știut de existența lor. Despre opera lui Ebbinghaus și a lui Fechner s-au scris numeroase cărți, fără a se avea acces la aceste colecții importante de documente personale.

Charles Darwin a fost subiectul a circa 200 de biografii. Asta ne poate face desigur să credem că viața și opera lui Darwin au fost deja descrise exact și complet. Și totuși, în 1990, la 100 de ani după moartea lui Darwin, au apărut cantități mari de material nou, inclusiv caiete și scrisori personale, ce nu au putut fi consultate de biografii anteriori. Descoperirea acestor noi fragmente înseamnă adăugarea de noi piese, ce completează tabloul istoric.